

Zvláštní obchodní operace

jako

**NETRADIČNÍ DRUHY
OBCHODU**

Ing. František Janatka, CSc.

IMODS o.p.s. Praha

Úvod

- Definice zvláštních obchodních operací:
  - **bývají definovány jako smlouvy o zvláštních nebo netradičních obchodních operacích**
- Použití:
  - **nelze-li z určitých obchodních nebo politických důvodů sjednat obchodní smlouvy přímo**

Smlouvy o výměnných a vázaných obchodech

Odlišnosti zvláštních druhů obchodů od obchodů „běžných“:

- jsou kombinací vývozu a dovozu v jednom obchodním případě
- jsou uzavírány na základě smluv na sebe vázaných
- platby jsou prováděny odlišným způsobem podle typu vázané

Vlivy, vedoucí k používání zvláštních obchodních operací

- bilateralita obchodních vztahů /zejména po II. světové válce/
- omezení obchodu /tarifní a netarifní překážky/
- uzavírání dvoustranných obchodních a platebních dohod
- clearingový platební styk

Obvyklé členění:

- Kompenzace /různých typů
- Barterové obchody /na firemní či státní úrovni/
- Reciprocity /protinákupy, vázané obchody/
- Junktimy
- Rámcové obchody
- ostatní, jako reexporty, switche, zušlechťovací styk, production sharing, ofsetové obchody aj.

Kompenzace /různých typů

- Kompenzace „v sobě“ - v každé zemi je jen jeden obchodní partner
- kompenzace trianglové
- globální, hromadné kompenzační obchody
- Odlišnosti v placení: vyrovnávání úhrad v místní měně v každé z obou zemí

Barterové obchody /na firemní či státní úrovni/

- Jsou ve skutečnosti formou kompenzačních obchodů, ale s platebním stykem „přes hranice“
- bartery individuální, na firemní úrovni
- bartery mezistátní /podmíněny platebním ujednáním obvykle mezi bankami
- vazební ujednání barterového typu

Reciprocity /protinákupy, vázané obchody/

- Jsou sjednávány ve „vázaném“, státem regulovaném mezinárodním obchodě
- mohou mít formu na sebe vzájemně vázaných skupin zboží, obvykle cestou navzájem vázaných kupních smluv
- mohou být sjednávány ve formě jak mezistátních, tak i firemních ujednání
- platby za jednotlivé dodávky probíhají odděleně

Junktimy

- Junktimování neboli „vázání“ plnění vývozních a dovozních kontingentů /položek/ -obchodně-politický nástroj,
- regulace se děje v praxi vývozními a dovozními nebo platebními povoleními,
- v praxi obchodních firem, realizujících dovoz i vývoz se stejnými partnery je to nástroj vazby nákupu na prodej vlastního zboží

Rámcové obchody

- Sjednávány na mezistátní úrovni zejména k podpoře prodeje vlastního zboží a služeb
- na firemní úrovni obdoba junktimu, tedy sjednání „rámcového obchodu“ jehož součástí jsou samostatné kupní smlouvy
- realizace samostatných kupních smluv jako součástí „rámcového ujednání“, kontrola

Ostatní operace, jako reexporty,
switche, zušlecht'ovací styk,
production sharing, aukce,
ofsetové obchody aj.

- Reexportní obchody přímé a nepřímé
- switchové obchody zbožové a devizové
- formy a praktické použití aktivního a pasivního zušlecht'ovacího styku
- kapitálová účast na podnikání v zahraničí v různých právních formách /poskytnutí úvěru, přenesení výroby nebo její části do zahraničí výrobní podílnictví, prod sharing

Offsetové operace

- Forma programu průmyslové spolupráce
- omezené použití, dané WTO na 3 oblasti
- forma kompenzace výdajů státu spojených s pořízením techniky, materiálu a služeb
- cíle offsetových obchodů
- právní rámec a prováděcí předpisy
- kategorie offsetových operací

Operace, které jsou někdy do netradičních druhů obchodu řazeny

- Engineering - poskytování technických služeb do zahraničí /dodavatelský a konsultantský/
- Controlling - není klasickou obchodní operací ale systém „řízení nákladů a zisků“
- aukční obchody a jejich formy
- Devizové obchody, zejména termínové operace různých typů a forem, swapy

Závěry pro praktické použití

- Uskutečňují se tam, kde nelze realizovat mezinárodní obchod běžným způsobem
- je to nástroj, využívaný k deblokaci pohledávek státu v jiných zemích
- praktická aplikace je ve většině případů podmíněna sjednáním platebních instrumentů /platebních dohod, mezibankovních dohod či ujednání a dohod na podnikové úrovni/.